

Теория на електронните схеми

Демонстратор: Обобщен метод на възловите напрежения.
Съставяне на матрици на проводимостите на схеми с
многополюсници

Проф. д.т.н. Елена Шойкова
Доц. д-р инж. Тодор Тодоров

Катедра Електронна техника, ФЕТТ

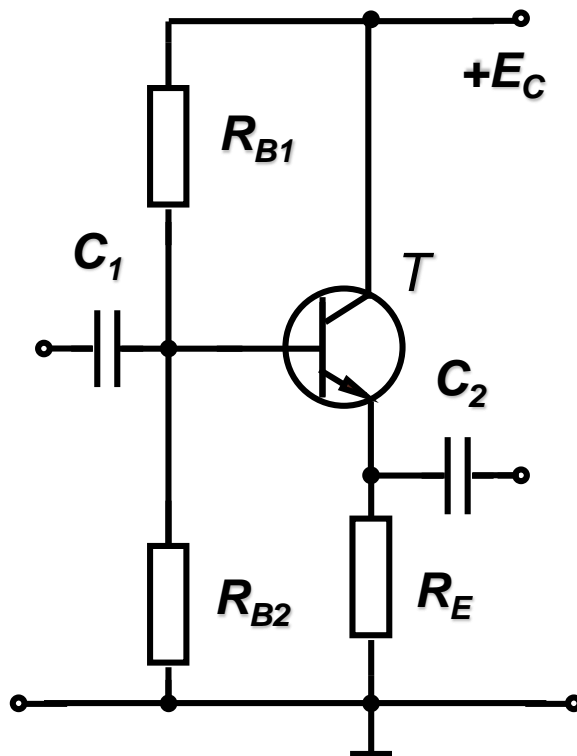

Технически университет - София

Цел

- Целта на демонстратора е да ви представи примери за съставяне на матрицата на проводимостите на електронни схеми, в които отделни елементи (транзисторите) и/или група от елементи са представени като многополюсници.
- Това е случаят за съставяне на $[Y]$ на схеми с y -клони и многополюсници.
- За целта се прилагат практическите правила, които следват от обобщения метод на възловите напрежения в матрична форма, при което $[Y]_{cx} = [Y] + \sum [Y]^i, i=1, N$
- При практическото използване на обобщения метод на възловите напрежения, най-често матрицата на цялата схема се съставя направо без да се записват и сумират отделните части.

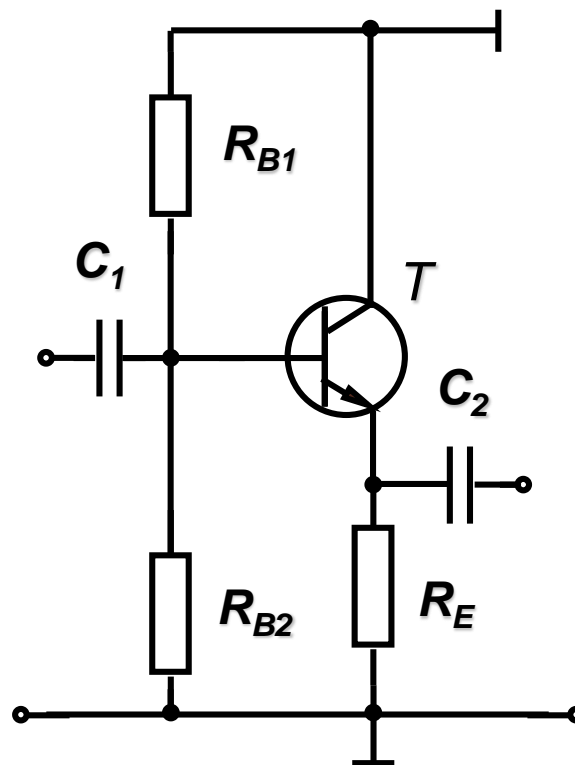
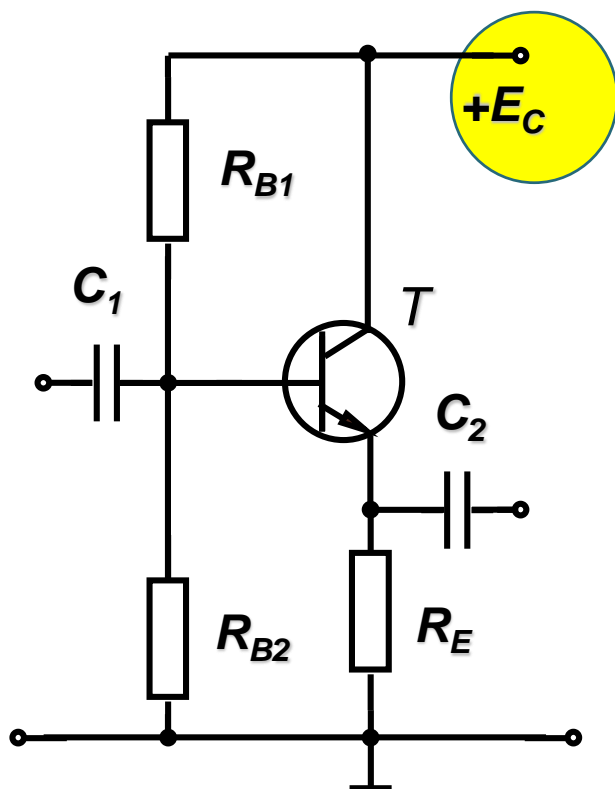
Пример 1: Да се състави матрицата на проводимостите на едностранзисторния усилвател в схема общ колектор

Правила за съставяне на матрици на проводимостите на схеми с многополюсници

1. Начертава се принципната електронна схема по променлив ток

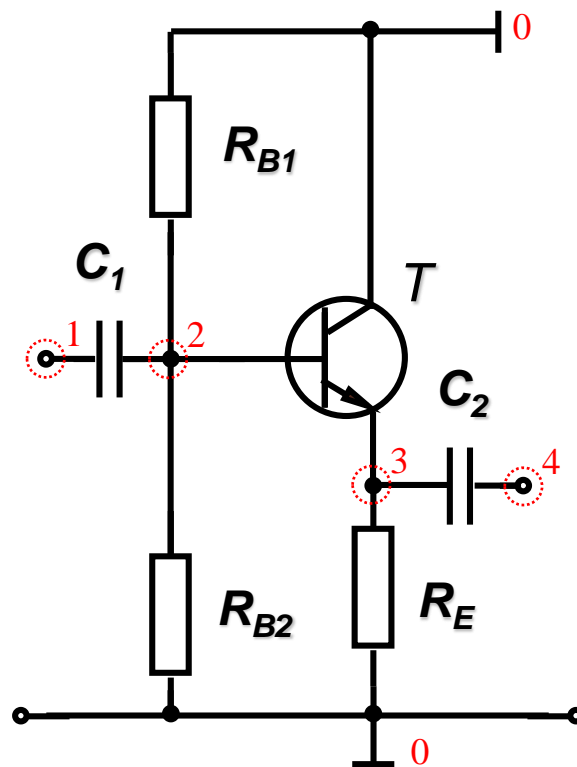
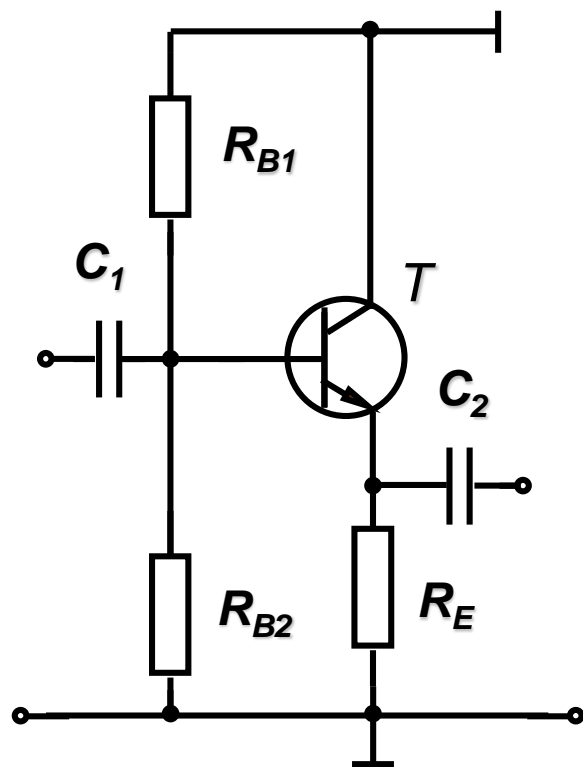
Пример 1: Да се състави матрицата на проводимостите на еднотранзисторния усилвател в схема общ колектор

Правила за съставяне на матрици на проводимостите на схеми с многополюсници

1. Начертава се принципната електронна схема по променлив ток .
2. Съставя се канонична система сечения. Избраният в схемата базисен възел се номерира с нула, а останалите се номерират от **1** до v .

Пример 1: Да се състави матрицата на проводимостите на еднотранзисторния усилвател в схема общ колектор

Правила за съставяне на матрици на проводимостите на схеми с многополюсници

1. Начертава се принципната електронна схема по променлив ток .
2. Съставя се канонична система сечения. Избраният в схемата базисен възел се номерира с нула, а останалите се номерират от **1** до v .
3. Определят се обобщените параметри на проводимостите на участващите в схемата многополюсници. Индексите на техните полюси се поставят в съответствие с номерата на сеченията, към които принадлежат

Обобщените y - параметри на транзистора могат да бъдат определени от четириполюсните $[\dot{y}_e]$, прилагайки свойствата на обобщената матрица:

$$[Y]_0 = \begin{array}{c} B \\ E \\ C \end{array} \begin{array}{|c|c|c|} \hline & B & E & C \\ \hline B & Y_{BB} & Y_{BE} & Y_{BC} \\ \hline E & Y_{EB} & Y_{EE} & Y_{EC} \\ \hline C & Y_{CB} & Y_{CE} & Y_{CC} \\ \hline \end{array}$$

$\dot{y}_{11e} = (6,8 + j7,35) \text{ mS}$	$\dot{y}_{12e} = (-0,1 - j1,6) \text{ mS}$
$\dot{y}_{21e} = (23,5 - j39,5) \text{ mS}$	$\dot{y}_{22e} = (1,65 + j2,75) \text{ mS}$

BC107

$U_{ce} = 10 \text{ V}$, $I_c = 5 \text{ mA}$, $f = 100 \text{ MHz}$

$[Y]_0 =$

	B	E	C
B	\dot{y}_{11e}	$-(\dot{y}_{11e} + \dot{y}_{12e})$	\dot{y}_{12e}
E	$-(\dot{y}_{11e} + \dot{y}_{21e})$	$\dot{y}_{11e} + \dot{y}_{12e} + \dot{y}_{21e} + \dot{y}_{22e}$	$-(\dot{y}_{12e} + \dot{y}_{22e})$
C	\dot{y}_{21e}	$-(\dot{y}_{21e} + \dot{y}_{22e})$	\dot{y}_{22e}

Правила за съставяне на матрици на проводимостите на схеми с многополюсници

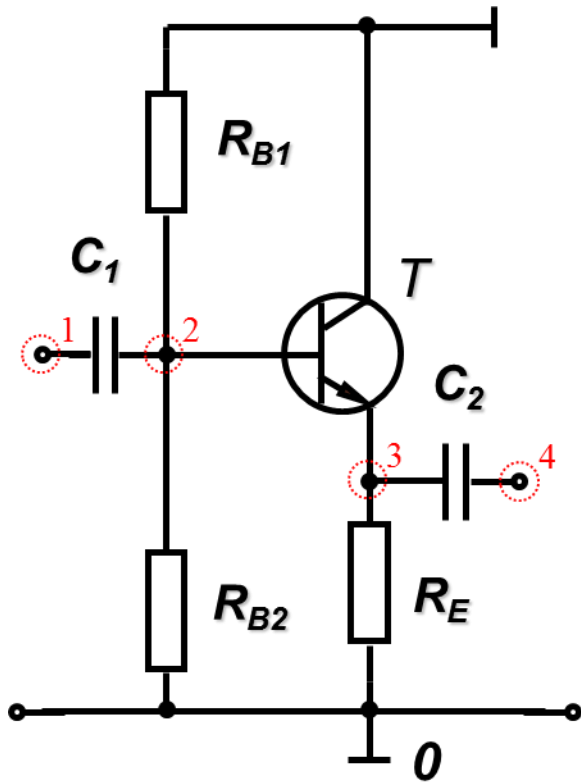
4. Съставя се матрицата на проводимостите на схемата:
- Начертава се квадратна таблица с ν реда и ν стълба
 - Записват се собствените проводимости Y_{ii} , $i=1, 2, \dots, \nu$ (елементите на главния диагонал) като суми от проводимостите на клоните, принадлежащи на сечението i и собствените проводимости от обобщените параметри на многополюсниците, свързани към това сечение. Те винаги имат положителен знак.

Правила за съставяне на матрици на проводимостите на схеми с многополюсници

- Записват се взаимните проводимости Y_{ij} и Y_{ji} (елементите над и под главния диагонал)
 - Взаимните проводимости от обобщените параметри на многополюсниците включени между съответните сечения винаги със знак плюс
 - Взаимните проводимости на пасивните клони между сеченията i и j винаги със знак минус

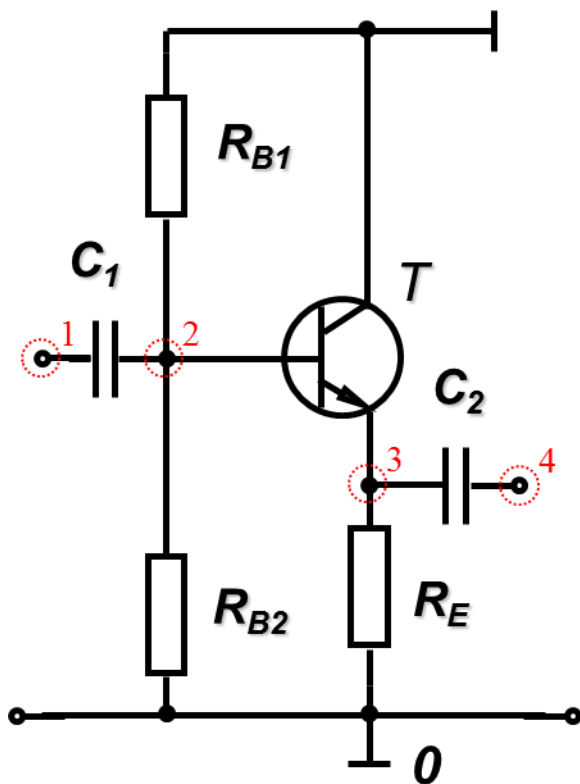
Обобщените параметри на многополюсниците се записват в схемната матрица винаги със знак плюс

Матрицата на проводимостите
е от 4 ред:

$[Y] =$

	1	2	3	4=y
1	pC_1	$-pC_1$		
2	$-pC_1$	$pC_1 + 1/R_{B1} + 1/R_B + Y_{BB}$	Y_{BE}	
3		Y_{EB}	$pC_2 + 1/R_E + Y_{EE}$	$-pC_2$
4=y			$-pC_2$	pC_2

Транзисторът е включен към сечения(възли) 2, 3, 0 (колекторът е свързан към маса).

Следователно, в случая от 9 обобщени y - параметри на транзистора, в матрицата $[Y]$ ще участват само 4:

$$[Y]_0 =$$

	B(2)	E(3)	C(0)
B(2)	Y_{BB}	Y_{BE}	Y_{BC}
E(3)	Y_{EB}	Y_{EE}	Y_{EC}
C(0)	Y_{CB}	Y_{CE}	Y_{CC}

$$[Y] =$$

1 2 3 4

1	pC_1	$-pC_1$		
2	$-pC_1$	$pC_1 + 1/R_{B1} + 1/R_{B2} + Y_{BB}$	Y_{BE}	
3		Y_{EB}	$pC_2 + 1/R_E + Y_{EE}$	$-pC_2$
4			$-pC_2$	pC_2

$$[Y]_0 =$$

	B	E	C
B	\dot{y}_{11e}	$-(\dot{y}_{11e} + \dot{y}_{12e})$	\dot{y}_{12e}
E	$-(\dot{y}_{11e} + \dot{y}_{21e})$	$\dot{y}_{11e} + \dot{y}_{12e} + \dot{y}_{21e} + \dot{y}_{22e}$	$-(\dot{y}_{12e} + \dot{y}_{22e})$
C	\dot{y}_{21e}	$-(\dot{y}_{21e} + \dot{y}_{22e})$	\dot{y}_{22e}

$$[Y] =$$

1 2 3 4

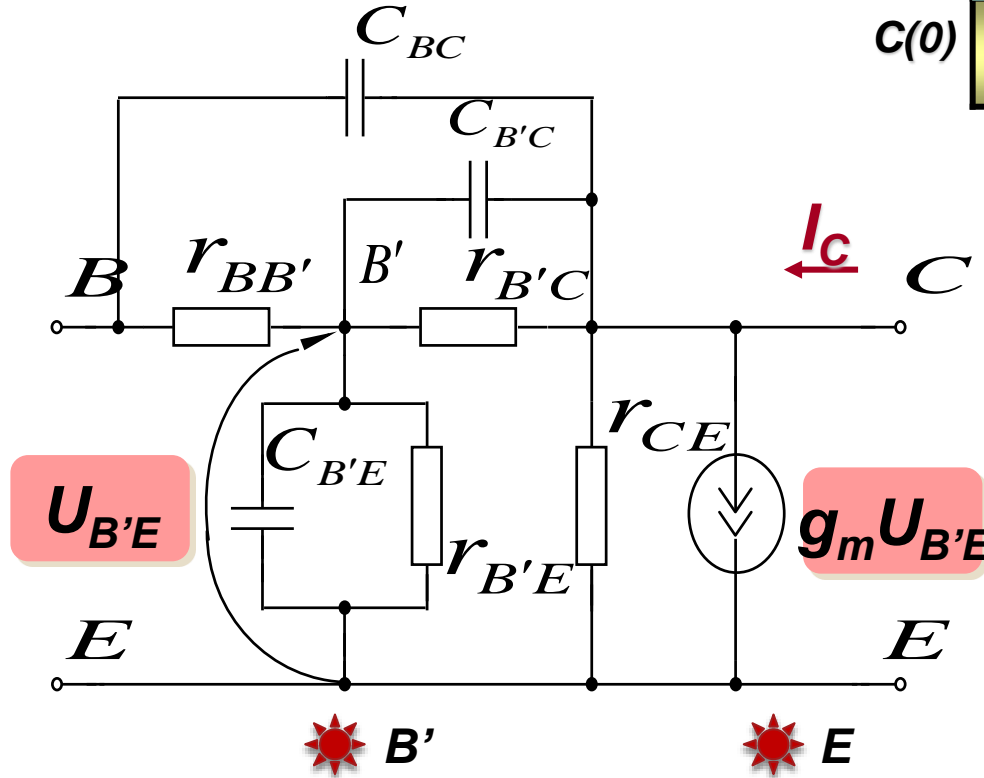
1	pC_1	$-pC_1$		
2	$-pC_1$	$pC_1 + 1/R_{B1} + 1/R_B + \dot{y}_{11e}$	$-(\dot{y}_{11e} + \dot{y}_{12e})$	
3		$-(\dot{y}_{11e} + \dot{y}_{21e})$	$pC_2 + 1/R_E + \dot{y}_{11e} + \dot{y}_{12e} + \dot{y}_{21e} + \dot{y}_{22e}$	$-pC_2$
4			$-pC_2$	pC_2

- В PSpice всеки транзистор се включва във схемната матрица чрез обобщените му параметри, следвайки метода на възловите напрежения.
- Обобщените параметри се определят чрез процедура за линеаризиране на универсалния модел на транзистора.

В случая, обобщените параметри на транзистора се дефинират чрез анализ на еквивалентната схема на Джаколето.

Съставяме обобщена матрица с размерност 4x4:

	B(2)	E(3)	C(0)
B(2)	Y_{BB}	Y_{BE}	Y_{BC}
E(3)	Y_{EB}	Y_{EE}	Y_{EC}
C(0)	Y_{CB}	Y_{CE}	Y_{CC}

$$[Y]_0 =$$

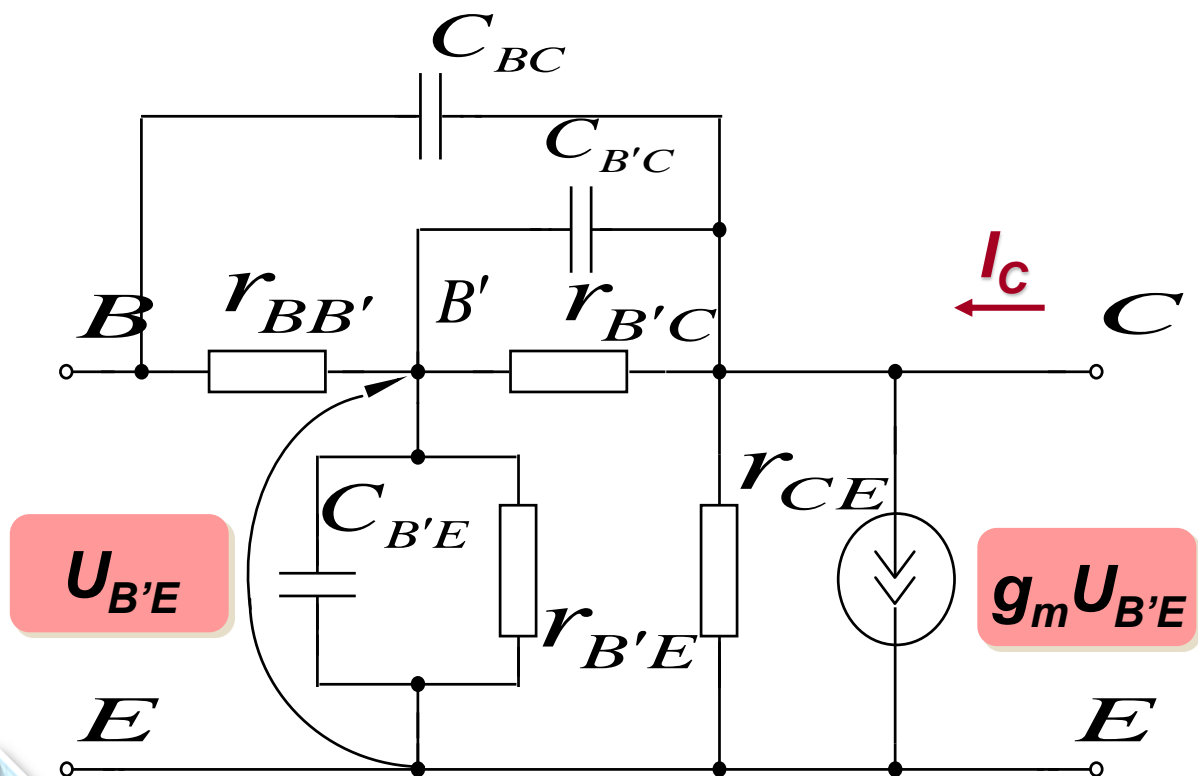
$$\dot{y}_{B'E} = pC_{B'E} + 1/r_{B'E}$$

$$\dot{y}_{B'C} = pC_{B'C} + 1/r_{B'C}$$

$$[Y]_0 =$$

	B	B'	E	C
B	$1/r_{BB'} + pC_{BC}$	$-1/r_{BB'}$		$-pC_{BC}$
B'	$-1/r_{BB'}$	$1/r_{BB'} + \dot{y}_{B'E} + \dot{y}_{B'C}$	$-\dot{y}_{B'E}$	$-\dot{y}_{B'C}$
E		$-\dot{y}_{B'E} - g_m$	$\dot{y}_{B'E} + 1/r_{CE} + g_m$	$-1/r_{CE}$
C	$-pC_{BC}$	$-\dot{y}_{B'C} + g_m$	$-1/r_{CE} - g_m$	$1/r_{CE} + \dot{y}_{B'C} + pC_{BC}$

За да определим обобщените параметри, трябва да се редуцира вътрешният възел B' (изключване на променлива по метода на Гаус) :

Редуциране на възел B' :

$$Y'_{ij} = Y_{ij} - \frac{Y_{iB'} Y_{B'j}}{Y_{B'B'}}$$

$i = B, E, C \quad j = B, E, C$

$[Y]_o =$
(4x4)

$[Y]'_o =$
(3x3)

	B	E	C
B	Y_{BB}	Y_{BB}	Y_{BB}
E	Y_{BB}	Y_{BB}	Y_{BB}
C	Y_{BB}	Y_{BB}	Y_{BB}

Изключваме променливата U_B , по метода на Гаус:

B

B'

E

C

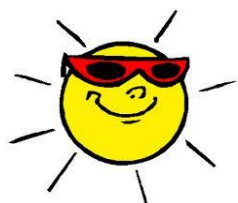
B	$1/r_{BB'} + pC_{BC}$	$-1/r_{BB'}$		$-pC_{BC}$
B'	$-1/r_{BB'}$	$1/r_{BB'} + \dot{y}_{B'E} + \dot{y}_{B'C}$	$-\dot{y}_{B'E}$	$-\dot{y}_{B'C}$
E		$-\dot{y}_{B'E} - g_m$	$\dot{y}_{B'E} + 1/r_{CE} + g_m$	$-1/r_{CE}$
C	$-pC_{BC}$	$-\dot{y}_{B'C} + g_m$	$-1/r_{CE} - g_m$	$1/r_{CE} + \dot{y}_{B'C} + pC_{BC}$

$$p = B'$$

$$Y'_{ij} = Y_{ij} - Y_{iB'}Y_{B'j}/Y_{B'B'} \quad i, j = B, E, C$$

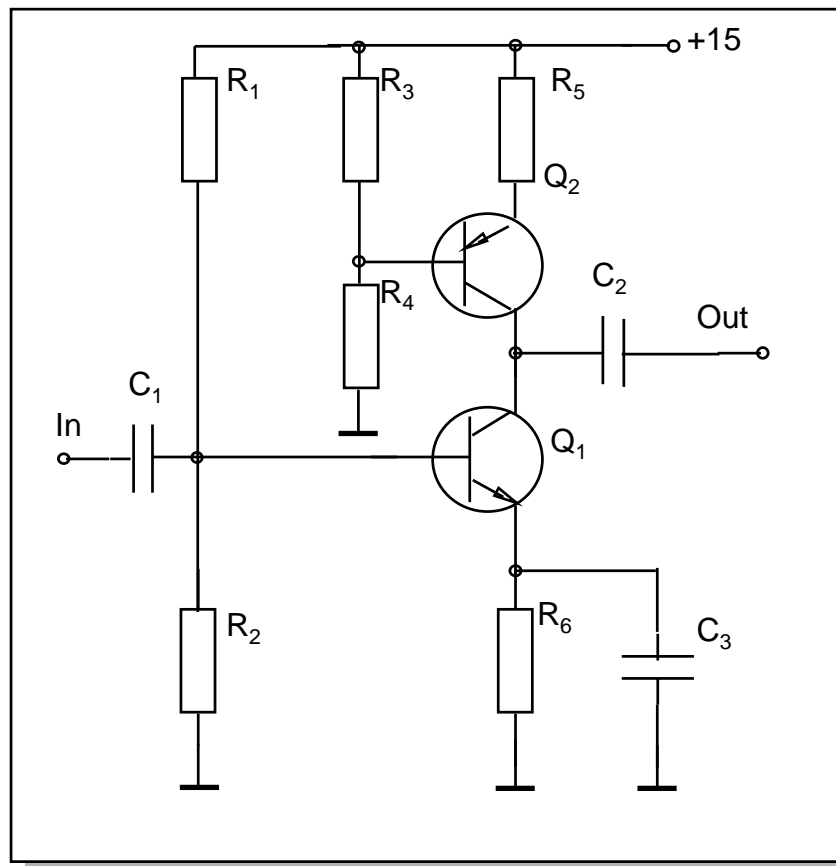
$$Y'_{BB} = Y_{BB} - \frac{Y_{BB'}Y_{B'B}}{Y_{B'B'}} = \frac{1}{r_{BB'}} + pC_{BC} - \frac{(-1/r_{BB'})^2}{1/r_{BB'} + \dot{y}_{B'E} + \dot{y}_{B'C}}$$

.....

Продължете самостоятелно процедурата и определете в символен вид деветте обобщени параметъра на проводимостите на транзистора (без да преработвате изразите), за да сте уверени че разбирате и можете да прилагате изучаваните методи.

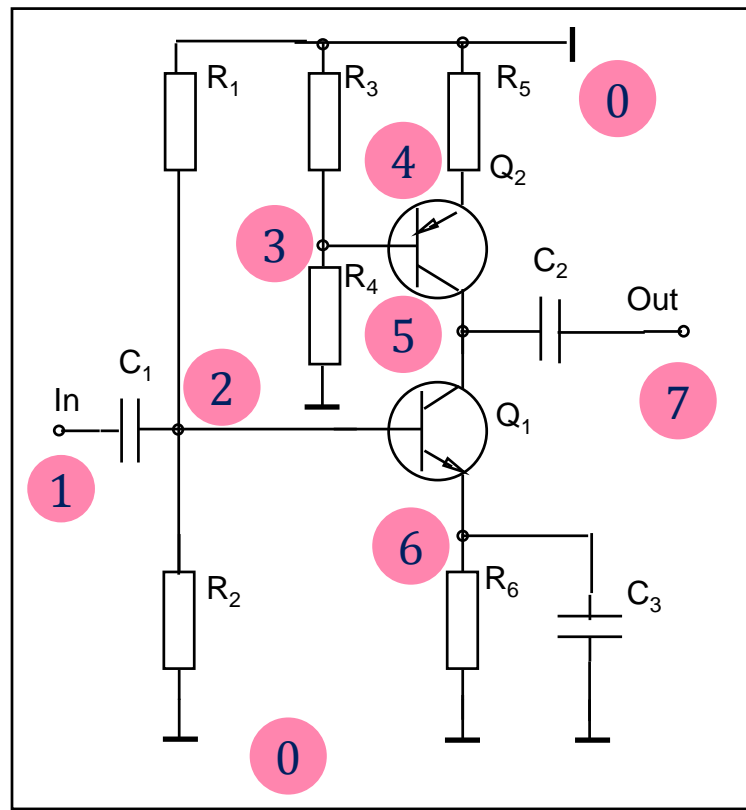
Пример 2: Да се състави матрицата на проводимостите на схемата от Фиг. 2:

Фиг.2

Пример 2: Да се състави матрицата на проводимостите на схемата от Фиг. 2:

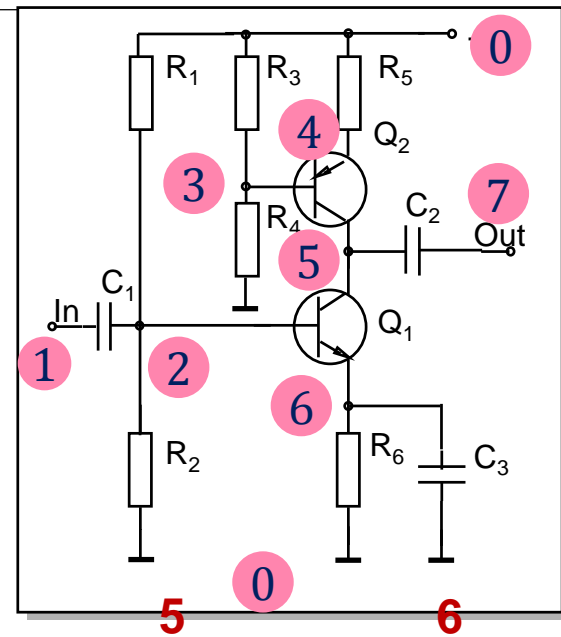
- Еквивалентна схема по променлив ток:

- Брой сечения: 7

- Матрица на проводимосте: $[Y] =$

(7x7)

1	pC_1	$-pC_1$					
2	$-pC_1$	$pC_1 + 1/R_1 + 1/R_2 + Y^{Q1}_{BB}$			Y^{Q1}_{BC}	Y^{Q1}_{BE}	
3			$1/R_3 + 1/R_4 + Y^{Q2}_{BB}$	Y^{Q2}_{BE}	Y^{Q2}_{BC}		
4			Y^{Q2}_{EB}	$1/R_5 + Y^{Q2}_{EE}$	Y^{Q2}_{EC}		
5		Y^{Q1}_{CB}	Y^{Q2}_{CB}	Y^{Q2}_{CE}	$pC_2 + Y^{Q1}_{CC} + Y^{Q2}_{CC}$	Y^{Q1}_{CE}	$-pC_2$
6		Y^{Q1}_{EB}			Y^{Q1}_{EC}	$pC_3 + Y^{Q1}_{EE} + 1/R_6$	
7					$-pC_2$		pC_2